

MINTAQALARNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARI VA KAMBAG'ALLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK

Sarvar Abdurahimov Nasrilloevich

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti

Iqtisodiyot, o'rmonchilik va veterinariya fakulteti

Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrası assistenti

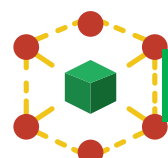
abdurahimovsarvar715@gmail.com

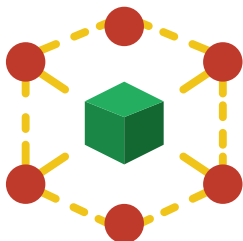
ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada O'zbekiston hududlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari bilan kambag'allik darajasi o'rtasidagi bog'liqlik nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot mintaqaviy rivojlanishni faqat ishlab chiqarish hajmi yoki investitsiya miqdori bilan emas, balki aholi daromadi, bandlik, infratuzilma, inson kapitali, tadbirkorlik muhiti, davlat xizmatlaridan foydalanish imkoniyati va institutsional boshqaruv sifati bilan birgalikda baholash zarurligini asoslaydi. Maqolada kambag'allik darajasi hududiy iqtisodiy faollikning passiv oqibati emas, balki mintaqaning ishlab chiqarish tuzilmasi, mehnat bozori, demografik bosimi, transport-logistika imkoniyatlari va ijtimoiy infratuzilmasi bilan o'zaro ta'sirda shakllanuvchi kompleks indikator sifatida talqin etiladi. Rasmiy statistik ma'lumotlar asosida O'zbekiston bo'yicha 2021-2025-yillarda kambag'allik darajasining pasayish dinamikasi, hududlar kesimidagi tafovutlar, aholi jon boshiga daromadlar va kambag'allik o'rtasidagi empirik bog'liqlik ko'rib chiqildi. 2024-yil hududiy kesimidagi hisob-kitoblar aholi jon boshiga umumiy daromad va kambag'allik darajasi o'rtasida o'rtacha teskari bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. Ushbu natija daromadning kambag'allikni kamaytirishdagi rolini tasdiqlaydi, biroq mintaqaviy tafovutlarni izohlash uchun bandlik sifati, xizmatlar qamrovi, narxlar darajasi, norasmiy daromadlar, migratsiya va ijtimoiy yordamning manzilliligini ham hisobga olish talab etilishini ko'rsatadi. Maqolada hududiy siyosatni takomillashtirishda ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv, mahallabay yondashuv, hududiy investitsiya xaritalari, kasbiy tayyorgarlik tizimi, agrar va xizmat ko'rsatish klasterlari, mahalliy byudjet resurslaridan natijaviy foydalanish hamda kambag'allik xavfini erta aniqlash mexanizmlarini kuchaytirish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

KALIT SO'ZLAR

mintaqaviy rivojlanish, kambag'allik, aholi daromadlari, bandlik, yalpi hududiy mahsulot, investitsiya, ijtimoiy infratuzilma, inson kapitali, hududiy tafovut, ekonometrik tahlil, O'zbekiston.

KIRISH

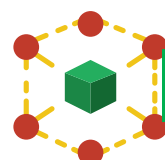
Mintaqalarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi mamlakat iqtisodiy o'sishining hududiy tarqalish shaklini belgilaydi. Respublika miqyosida yalpi ichki mahsulot o'sishi, **investitsiya** hajmining kengayishi yoki eksport ko'rsatkichlarining ortishi muhim natija bo'lsa-da, ushbu o'sish hududlar, tumanlar va mahallalar kesimida barqaror daromad, munosib ish o'rni, sifatli ta'lim, tibbiyot, infratuzilma va bozor imkoniyatlariga aylanmasa, **kambag'allik** muammosi to'liq yechilmaydi. Kambag'allikning hududiy ko'rinishi aynan shu nuqtada iqtisodiy tahlilning markaziy masalasiga aylanadi. Bir hududda sanoat, xizmatlar va **investitsiya** tez rivojlanib, daromadlar yuqori bo'lishi mumkin. Boshqa hududda demografik yuklama, suv tanqisligi, transport uzoqligi, mehnat bozorining torligi yoki malaka mos kelmasligi **kambag'allik** xavfini saqlab qoladi. Shu sababli **kambag'allikni** faqat ijtimoiy yordam orqali emas, balki hududiy iqtisodiy salohiyatni ishga solish, **bandlik** sifatini oshirish va **inson kapitaliga investitsiya** kiritish orqali kamaytirish mumkin.

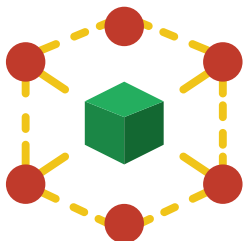
O'zbekistonda so'nggi yillarda **kambag'allikni** qisqartirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. "O'zbekiston - 2030" strategiyasida barqaror iqtisodiy o'sish orqali daromadi o'rtachadan yuqori bo'lgan davlatlar qatoriga kirish, ta'lim, tibbiyot va ijtimoiy himoya tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish kabi maqsadlar belgilangan. Bu hujjat hududiy rivojlanish va **kambag'allikni** qisqartirish o'rtasidagi aloqani davlat siyosati darajasida mustahkamlaydi, chunki yuqori daromadli iqtisodiyotga o'tish faqat poytaxt yoki resursga boy hududlar hisobiga emas, balki barcha mintaqalarning iqtisodiy faolligini oshirish orqali amalga oshadi.¹

Mavzuning dolzarbligi **kambag'allikni** o'lchash metodologiyasining yangilanishi va rasmiy statistika bazalarining kengayishi bilan ham kuchaydi. Milliy statistika ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda **kambag'allik** darajasi 2021-yildagi 17,0 foizdan 2024-yilda 8,9 foizga, 2025-yilda esa 5,8 foizga pasaydi. Bunday pasayish ijobiy dinamikaning anglatadi, lekin hududlar bo'yicha tafovutlar saqlanib qolmoqda. 2024-yilda² **kambag'allik** darajasi Xorazm viloyatida 11,9 foiz, Jizzax viloyatida 11,8 foiz, Sirdaryo viloyatida 11,3 foiz bo'lgan. Navoiy viloyatida bu ko'rsatkich 5,7 foiz, Toshkent shahrida 7,3 foizni tashkil etgan. Surxondaryo viloyatida 2024-yilda **kambag'allik** darajasi 9,3 foiz bo'lib, 2025-yilda 6,1 foizgacha pasaygan. Bu raqamlar umumiy yutuqlar bilan bir qatorda **hududiy siyosatning** aniq, differensial va ma'lumotga tayangan bo'lishi kerakligini ko'rsatadi.

1O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son "O'zbekiston - 2030" strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. Lex.uz hujjat pasportida strategiya tasdiqlangani va barqaror iqtisodiy o'sish, ta'lim, tibbiyot va ijtimoiy himoya tizimini rivojlantirish g'oyalari qayd etilgan.

2O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi SIAT ma'lumotlari: kambag'allik darajasi 2021-yilda 17,0 foiz, 2022-yilda 14,1 foiz, 2023-yilda 11,0 foiz, 2024-yilda 8,9 foiz, 2025-yilda 5,8 foiz sifatida berilgan.

Tadqiqotning maqsadi O'zbekiston mintaqalarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari va **kambag'allik** darajasi o'rtasidagi bog'liqlikni ilmiy jihatdan ochib berish, amaliy siyosat uchun foydalanish mumkin bo'lgan yondashuvlarni asoslashdan iborat. Maqolada tushuncha, mazmun, tarkibiy unsurlar, shakllanish omillari, amaliy qo'llanish sohasi, muammolar va rivojlantirish yo'llari izchil yoritiladi. Tahlil O'zbekiston sharoitiga moslashtirilgan bo'lib, statistik ko'rsatkichlar, hududiy farqlar va boshqaruv amaliyoti bilan bog'langan.

ADABIYOTLAR TAHLILI

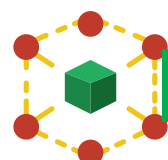
Iqtisodiy adabiyotlarda **mintaqaviy rivojlanish** hududning ishlab chiqarish quvvati, resurslardan foydalanish samaradorligi, mehnat bozori holati, institutsional muhit va aholining turmush darajasini birlashtiruvchi murakkab jarayon sifatida qaraladi. Klassik iqtisodiy yondashuvlarda hududlar o'rtasidagi tafovutlar tabiiy resurslar, kapital jamg'arilishi va aglomeratsiya samarasi bilan izohlanadi. Institutsional yondashuv esa mulk huquqi, mahalliy boshqaruv sifati, shaffof ma'lumotlar, davlat xizmatlariga kirish va ijtimoiy ishonch kabi omillarni birinchi darajali deb biladi. Inson kapitali nazariyasi **kambag'allik**ning ildizini faqat daromad yetishmasligida emas, balki ta'lim, sog'liq, kasbiy malaka va iqtisodiy imkoniyatlardan cheklanishda ko'radi. Shuning uchun **kambag'allik**ni qisqartirishda mintaqaning o'sish sur'ati bilan birga o'sishning kimlar uchun va qanday ish o'rinlari orqali yuz berayotgani muhim hisoblanadi.

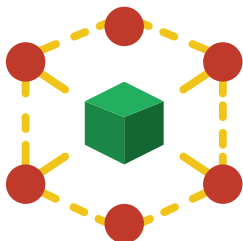
O'zbekistonlik iqtisodchilar **kambag'allik**ni qisqartirish masalasini **bandlik**, tadbirkorlik, ijtimoiy himoya va hududiy tafovutlar bilan bog'liq holda o'rganib kelmoqda. A. K. Tuykulov **kambag'allik**ni an'anaviy daromad mezoni bilan cheklab bo'lmashligini, uni ta'lim, sog'liqni saqlash, **bandlik** va ijtimoiy himoyadan foydalanish imkoniyatlari bilan birga tahlil qilish zarurligini ta'kidlaydi. Bu qarash O'zbekiston sharoitida muhim, chunki qishloq hududlarida ayrim oilalar yer, tomorqa yoki mavsumiy daromadga ega bo'lsa-da, barqaror naqd pul oqimi, malakali ish o'rni va sifatli xizmatlardan foydalanish imkoniyati cheklangan bo'lishi mumkin.³

A. X. Urazova **kambag'allik**ning mintaqaviy jihatlari demografik xususiyatlar, geografik joylashuv, infratuzilma yetishmovchiligi va mahalliy iqtisodiy imkoniyatlar bilan bog'liqligini ko'rsatadi. Ushbu fikr⁴ **hududiy siyosat**ga sodda yondashuv yetarli emasligini bildiradi. Bir xil subsidiya yoki kredit mexanizmi barcha hududlarda bir xil natija bermaydi. Sug'oriladigan yer resurslari, sanoat infratuzilmasi, chegara savdosi, transport yo'laklariga yaqinlik, turizm salohiyati va kadrlar sifati

³Tuykulov A. K. O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish chora-tadbirlari // Science and Education. 2025. Vol. 6, Issue 4. B. 354-360.

⁴Urazova A. X. Kambag'allikning mintaqaviy jihatlari va kam ta'minlangan oilalarni qo'llab-quvvatlashning institutsional va iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish // Obrazovanie i nauka vchera i segodnya. Elektron jurnal.

hududlar kesimida keskin farq qiladi. Shu sababli **kambag'allik**ni qisqartirish strategiyasi har bir mintaqaning iqtisodiy ixtisoslashuvi va ijtimoiy ehtiyojlarini hisobga olishi kerak.

Mehnat iqtisodiyoti bo'yicha milliy tadqiqotlarda **bandlik**ning faqat soni emas, balki sifati ham aholi farovonligining hal qiluvchi omili sifatida ko'riladi. Daromad keltiruvchi, barqaror, ijtimoiy himoyalangan va malaka oshirish imkonini beruvchi ish o'rni **kambag'allik**dan chiqishning eng ishonchli mexanizmidir. Aksincha, mavsumiy **bandlik**, past unumdor mehnat, norasmiy faoliyat va beqaror migratsion daromadlar uy xo'jaliklarini vaqtincha qo'llab turishi mumkin, ammo ularni **kambag'allik** xavfidan to'liq himoya qilmaydi. Shuning uchun **mintaqaviy rivojlanish** ko'rsatkichlari tarkibida ishsizlik darajasi bilan birga mehnat unumdorligi, o'rtacha ish haqi, ayollar va yoshlar bandligi, kasbiy tayyorgarlik qamrovi ham baholanishi lozim.

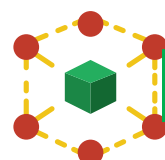
Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, **kambag'allik**ni qisqartirish bo'yicha samarali siyosat uchta yo'nalishni birlashtiradi. Iqtisodiy yo'nalish hududda **investitsiya**, tadbirkorlik, sanoat, xizmatlar va agrar mahsuldorlikni oshiradi. Ijtimoiy yo'nalish ta'lim, tibbiyot, ijtimoiy himoya, uy-joy va kommunal infratuzilma orqali kambag'al oilalarning imkoniyatlar bazasini kengaytiradi. Institutsional yo'nalish esa mahalliy boshqaruv, ma'lumotlar sifati, resurslarni manzilli taqsimlash va natijadorlik monitoringini ta'minlaydi. Ushbu uch yo'nalish bir-biridan ajralgan holda emas, yagona hududiy rivojlanish modeli sifatida ishlaganda **kambag'allik** darajasiga barqaror ta'sir ko'rsatadi.

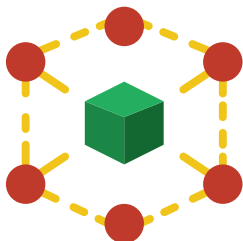
ASOSIY QISM

Mintaqalarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari mazmunan hududning iqtisodiy ishlab chiqarish salohiyati, aholi daromadlari, **bandlik** imkoniyatlari, ijtimoiy xizmatlar sifati, infratuzilma qamrovi va institutsional boshqaruv darajasini aks ettiradi. Yalpi hududiy mahsulot hudud iqtisodiyotida yaratilgan qo'shilgan qiymatni ko'rsatsa, aholi jon boshiga daromad uy xo'jaliklari farovonligiga yaqinroq indikator hisoblanadi. Investitsiya hajmi kelajakdagi ishlab chiqarish quvvatlari va ish o'rinlari uchun asos yaratadi. Ishsizlik darajasi mehnat bozoridagi muvozanatni ifodalaydi, lekin norasmiy **bandlik** yuqori bo'lgan sharoitda bu ko'rsatkichning o'zi yetarli emas. Sanoat, xizmatlar va qishloq xo'jaligi tarkibi hududdagi mehnat unumdorligi va daromad barqarorligini belgilaydi. Ijtimoiy infratuzilma esa **kambag'allik**ning avloddan avlodga o'tishini to'xtatishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

1-jadval. Hududlar bo'yicha kambag'allik va aholi jon boshiga daromad ko'rsatkichlari⁵

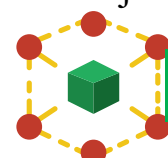
⁵O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi SIAT ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

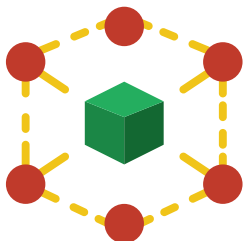

Hudud	Kambag'allik 2024, %	Kambag'allik 2025, %	Aholi boshiga daromad 2024, so'm jon ming	Izoh
Qoraqalpog'iston Respublikasi	10.8	6.6	18 277.5	pasaygan
Andijon viloyati	9.5	6.1	24 081.0	pasaygan
Buxoro viloyati	8.7	6.0	29 918.8	pasaygan
Jizzax viloyati	11.8	5.8	20 126.2	pasaygan
Qashqadaryo viloyati	9.6	6.5	19 914.8	pasaygan
Navoiy viloyati	5.7	4.2	38 499.1	pasaygan
Namangan viloyati	7.6	5.5	18 558.2	pasaygan
Samarqand viloyati	7.5	6.1	21 236.5	pasaygan
Surxondaryo viloyati	9.3	6.1	19 431.5	pasaygan
Sirdaryo viloyati	11.3	6.2	20 181.6	pasaygan
Toshkent viloyati	8.0	5.3	26 276.2	pasaygan
Farg'ona viloyati	8.6	5.7	19 588.9	pasaygan
Xorazm viloyati	11.9	6.7	26 338.7	pasaygan
Toshkent shahri	7.3	3.5	62 305.1	pasaygan

Kambag'allik tushunchasi ma'lum daromad chegarasidan past yashash holatini bildiradi, ammo amaliy boshqaruvda uning mazmuni kengroq. Kambag'al oila nafaqat pul mablag'i yetishmasligi, balki sifatli ta'limga kira olmaslik, tibbiy xizmatdan cheklanish, barqaror ish topa olmaslik, uy-joy sharoiti pastligi, transport uzoqligi va axborot imkoniyatlari yetishmasligi sababli ham rivojlanishdan chetda qoladi. O'zbekiston statistik amaliyotida **kambag'allik** darajasi minimal iste'mol xarajatlari

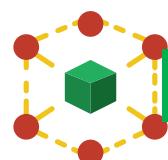
mezoni va uy xo'jaliklari tanlanma kuzatuvlari asosida hisoblanadi. Bu metodologiya daromad va iste'molning real imkoniyatlarini baholashga yordam beradi, biroq hududlar ichidagi mahalla, tuman va ijtimoiy guruhlar kesimidagi farqlarni chuqurroq o'rganish uchun qo'shimcha ma'lumotlar talab etiladi.⁶

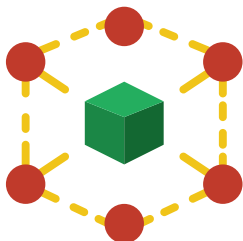
Mintaqaviy rivojlanish va **kambag'allik** o'rtasidagi bog'liqlik bir yo'nalishli emas. Iqtisodiy rivojlanish **kambag'allik**ni kamaytiradi, chunki yangi korxonalar, xizmatlar, bozorlar va infratuzilma aholi daromadini oshiradi. Kambag'allikning yuqori darajasi esa mintaqaning rivojlanishini sekinlashtiradi, chunki kambag'al oilalar ta'lim va sog'liqqa kamroq sarmoya kiritadi, mehnat unumdorligi past bo'ladi, mahalliy bozor torayadi va tadbirkorlik xavfi oshadi. Bu holat **kambag'allik** tuzog'i deb ataladigan mexanizmni yuzaga keltiradi. Hududda daromad past bo'lsa, talab past bo'ladi. Talab past bo'lsa, biznes kengaymaydi. Biznes kengaymasa, ish o'rinlari kam yaratiladi. Ish o'rinlari kam bo'lsa, daromad yana pastligicha qoladi. Ushbu zanjirni buzish uchun davlat **investitsiyasi**, xususiy kapital, kasbiy tayyorgarlik va ijtimoiy himoya birgalikda ishlashi kerak.

Tarkibiy jihatdan **mintaqaviy rivojlanish** ko'rsatkichlarini besh blokka ajratish mumkin. Iqtisodiy blok yalpi hududiy mahsulot, sanoat ishlab chiqarishi, xizmatlar hajmi, qishloq xo'jaligi mahsuldorligi, kichik biznes ulushi va eksport salohiyatini qamrab oladi. Daromad va mehnat bozori bloki aholi jon boshiga daromad, o'rtacha ish haqi, ishsizlik, **bandlik** sifati, norasmiy **bandlik** va migratsion pul o'tkazmalarini o'z ichiga oladi. Infratuzilma bloki yo'l, elektr, gaz, suv, kanalizatsiya, internet, logistika va bozor infratuzilmasi bilan bog'liq. Ijtimoiy blok ta'lim, sog'liqni saqlash, maktabgacha ta'lim, kasb-hunar o'qitish, ijtimoiy yordam va uy-joy sharoitlarini ifodalaydi. Institutsional blok mahalliy byudjet salohiyati, davlat xizmatlari sifati, yer va bino ajratish shaffofligi, kreditga kirish, tadbirkorlikka ruxsat berish tartiblari hamda mahalla darajasidagi ma'lumotlar sifatini aks ettiradi.

Ushbu ko'rsatkichlarning **kambag'allikka** ta'siri turlicha vaqt oralig'ida namoyon bo'ladi. Aholi daromadining oshishi **kambag'allik** darajasiga tez ta'sir qiladi, chunki uy xo'jaligi iste'moli bevosita yaxshilanadi. Investitsiya esa kechikib ta'sir qiladi. Korxona qurilishi, uskunalarni o'rnatilishi, xodimlarni tayyorlash va bozorga chiqish ma'lum vaqt talab etadi. Ta'lim va sog'liqni saqlashga sarflangan mablag'larning natijasi yanada uzoq muddatda ko'rinadi. Shu bois **hududiy siyosat**da tezkor ijtimoiy yordam bilan uzoq muddatli rivojlanish mexanizmlarini aralashtirib yubormaslik

6SIAT meta ma'lumotlariga ko'ra, kambag'allik darajasi uy xo'jaliklari tanlanma kuzatuvlari asosida va 2021-yildan Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 27-avgustdagi 544-son qarori bo'yicha minimal iste'mol xarajatlari mezoniga nisbatan hisoblanadi.

zarur. Ijtimoiy yordam kambag'al oilaning bugungi ehtiyojini yumshatadi. Rivojlanish siyosati esa oila kelajakda yordamga muhtoj bo'lmaydigan daromad manbasini yaratadi.

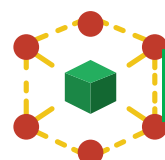
Mintaqalarda **kambag'allik**ning shakllanish omillari O'zbekistonning tabiiy-geografik va demografik xilma-xilligi bilan bevosita bog'liq. Surxondaryo, Qashqadaryo va Xorazm kabi hududlarda qishloq xo'jaligi, suv resurslari, mehnat migratsiyasi va chegaradosh savdo omillari muhim ahamiyatga ega. Navoiy viloyatida yirik sanoat va konchilik tarmog'i aholi jon boshiga daromadlarni yuqoriroq shakllantiradi. Toshkent shahri aglomeratsiya, xizmatlar, moliya, savdo va yuqori malakali ish o'rinlari hisobiga boshqa hududlardan keskin farq qiladi. Bunday tafovutlar **kambag'allik**ni kamaytirish uchun yagona retsept yo'qligini ko'rsatadi. Sanoatlashgan hududga innovatsion ishlab chiqarish va malakali kadrlar siyosati kerak bo'lsa, agrar hududga suv tejankor texnologiyalar, qayta ishlash, saqlash, logistika va kooperatsiya zarur.

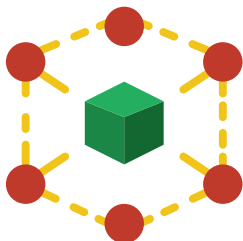
Aholi jon boshiga umumiy daromad **kambag'allik** bilan eng yaqin bog'liq indikatorlardan biridir. 2024-yilda O'zbekiston bo'yicha **aholi jon boshiga umumiy daromad** 25,7 mln so'm atrofida bo'lgan. Toshkent shahrida bu ko'rsatkich 62,3 mln so'm, Navoiy viloyatida 38,5 mln so'm, Buxoro viloyatida 29,9 mln so'mni tashkil etgan. Qoraqalpog'iston Respublikasida 18,3 mln so'm, Namangan viloyatida 18,6 mln so'm, Surxondaryo viloyatida 19,4 mln so'm darajasida bo'lgan. Daromadlar tafovuti⁷ **kambag'allik** darajasidagi farqlarni izohlashda muhim, ammo to'liq yetarli emas. Xorazm viloyatida aholi jon boshiga daromad ayrim hududlardan yuqori bo'lsa-da, 2024-yilda **kambag'allik** darajasi yuqori bo'lgan. Bu holat oila tarkibi, iste'mol narxlari, **bandlik** sifati, norasmiy daromadlar, qishloq xo'jaligi mavsumiyliigi va ijtimoiy yordamning manzilliligi kabi omillarni ham hisobga olish zarurligini anglatadi.

Bandlik ko'rsatkichlari **kambag'allik**ni tahlil qilishda alohida o'rin tutadi. Milliy statistika ma'lumotlarida O'zbekiston bo'yicha ishsizlik darajasi 2023-yilda 6,8 foiz, 2024-yilda 5,5 foiz va 2025-yilda 4,8 foiz sifatida qayd etilgan. Raqamlarning pasayishi mehnat bozorida ijobiy siljish borligini bildiradi. Shu bilan birga⁸ **kambag'allik**ni qisqartirish uchun faqat ishsizlikni kamaytirish yetarli emas. Ish o'rni past haq to'lanadigan, mavsumiy yoki norasmiy bo'lsa, uy xo'jaligi baribir **kambag'allik** xavfida qoladi. Shuning uchun hududiy **bandlik** dasturlari yangi ish o'rinlari sonini emas, balki ish haqining yashash xarajatlariga mosligi, kasbiy o'sish imkoniyati, ayollar bandligi, yoshlarning doimiy ishga joylashuvi va ijtimoiy sug'urta bilan qamrovini ham baholashi kerak.

7O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi SIAT ma'lumotlari: aholi jon boshiga umumiy daromadlar hajmi hududlar kesimida, 2024-yil. O'lchov birligi ming so'm.

8O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi SIAT ma'lumotlari: ishsizlik darajasi, 2010-2025-yillar qatori. 2024-yil uchun ma'lumotlar dastlabki deb ko'rsatilgan.

Yalpi hududiy mahsulot mintaqaviy iqtisodiy quvvatning yirik ko'rsatkichidir. Milliy statistika qo'mitasining 2025-yil yanvar-dekabr bo'yicha dastlabki ma'lumotlarida O'zbekiston yalpi ichki mahsuloti 1 849,7 trln so'mni tashkil etgani va 2024-yilga nisbatan 7,7 foizga o'sgani qayd etilgan. Hududlar kesimida Toshkent shahri 367,2 trln so'm, Toshkent viloyati 180,2 trln so'm, Navoiy viloyati 168,0 trln so'm, Surxondaryo viloyati 66,2 trln so'm yalpi hududiy mahsulotga ega bo'lgan. Biroq umumiy hajm ko'rsatkichi aholining soni va iqtisodiyot tarkibiga bog'liq. Shu sababli⁹ **kambag'allik** bilan ishlashda yalpi hududiy mahsulotni aholi jon boshiga, **bandlik** tarkibi, mehnat unumdorligi va mahalliy qiymat zanjirlari bilan birga talqin qilish lozim.

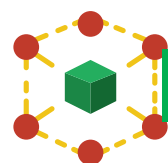
Investitsiya **kambag'allikka** ikki yo'l bilan ta'sir qiladi. Ishlab chiqarishga kiritilgan kapital yangi quvvatlar, texnologiya, ish o'rni va soliq bazasini yaratadi. Ijtimoiy infratuzilmaga kiritilgan kapital esa maktab, shifoxona, yo'l, suv va energiya ta'minoti orqali **inson kapitali** va bozor kirish imkoniyatini yaxshilaydi. 2024-yilda O'zbekistonda asosiy kapitalga **investitsiyalar** 493,7 trln so'mni tashkil etib, 2023-yilga nisbatan 127,6 foiz bo'lgan. Ushbu **investitsiyalarning** 75,9 foizi jalb etilgan mablag'lar hisobidan, 24,1 foizi korxona, tashkilot va aholi mablag'lari hisobidan moliyalashtirilgan. Bu raqamlar xususiy va tashqi kapitalning ahamiyati oshayotganini ko'rsatadi. Kambag'allikni kamaytirish nuqtayi nazaridan¹⁰ **investitsiya** faqat yirik obyektlar soni bilan emas, ularning mahalliy ishchi kuchiga, kichik biznesga, servis zanjirlariga va mahalla darajasidagi daromadlarga ta'siri bilan baholanishi kerak.

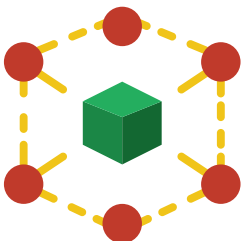
Amaliy qo'llanishda **mintaqaviy rivojlanish** ko'rsatkichlari **kambag'allikni** prognozlash, resurslarni manzilli taqsimlash, hududiy dasturlar natijasini baholash va mahallalar kesimida xavf guruhlarini aniqlash uchun xizmat qiladi. Masalan, tuman bo'yicha ishsizlik past, lekin **kambag'allik** yuqori bo'lsa, muammo ish o'rinlari sonida emas, ish haqi, oila tarkibi, narxlar yoki xizmatlardan foydalanish imkoniyatida bo'lishi mumkin. Agar **investitsiya** yuqori, lekin **kambag'allik** pasaymayotgan bo'lsa, **investitsiya** mahalliy mehnat bozoriga yetarli ulanish bermayotgan bo'lishi ehtimoli bor. Agar aholi daromadi o'rtacha ko'rinsa, lekin kambag'al oilalar ulushi yuqori qolsa, daromad taqsimoti keskin notekis bo'lishi mumkin. Bunday holatlarda o'rtacha ko'rsatkichlar emas, median daromad, uy xo'jaligi tarkibi, bolalar soni va xizmatlarga real kirish ma'lumotlari kerak bo'ladi.

Hududiy **kambag'allikni** tahlil qilishda "**mahallabay**" yondashuvning iqtisodiy mazmuni shundaki, statistika faqat viloyat darajasida emas, muammo yuzaga kelayotgan eng kichik ijtimoiy hudud

9O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. "O'zbekiston Respublikasi yalpi hududiy mahsuloti". 2025-yil yanvar-dekabr oylari uchun press-reviz, e'lon qilingan sana 26.01.2026.

10O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. "O'zbekiston Respublikasida asosiy kapitalga investitsiyalar". 2024-yil yanvar-dekabr uchun press-reviz. Jami asosiy kapitalga investitsiyalar 493,7 trln so'm deb ko'rsatilgan.

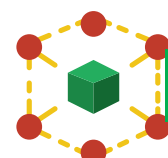
darajasida ko‘riladi. Mahalla darajasida oila tarkibi, ishga layoqatli a‘zolar soni, kasb-malaka, yer resursi, uy-joy sharoiti, kredit tarixi, maktab va bog‘chaga kirish, transport masofasi kabi ma‘lumotlar birlashtirilsa, **kambag‘allikni** kamaytirish choralari ancha aniq bo‘ladi. Bunday yondashuv ijtimoiy yordamni oddiy ro‘yxat yuritishdan chiqarib, oila daromadini oshirish trayektoriyasiga aylantiradi. Har bir kambag‘al oila uchun yagona yechim emas, oilaning mehnat salohiyati, sog‘liq holati va bozor imkoniyatiga mos individual iqtisodiy reja kerak.

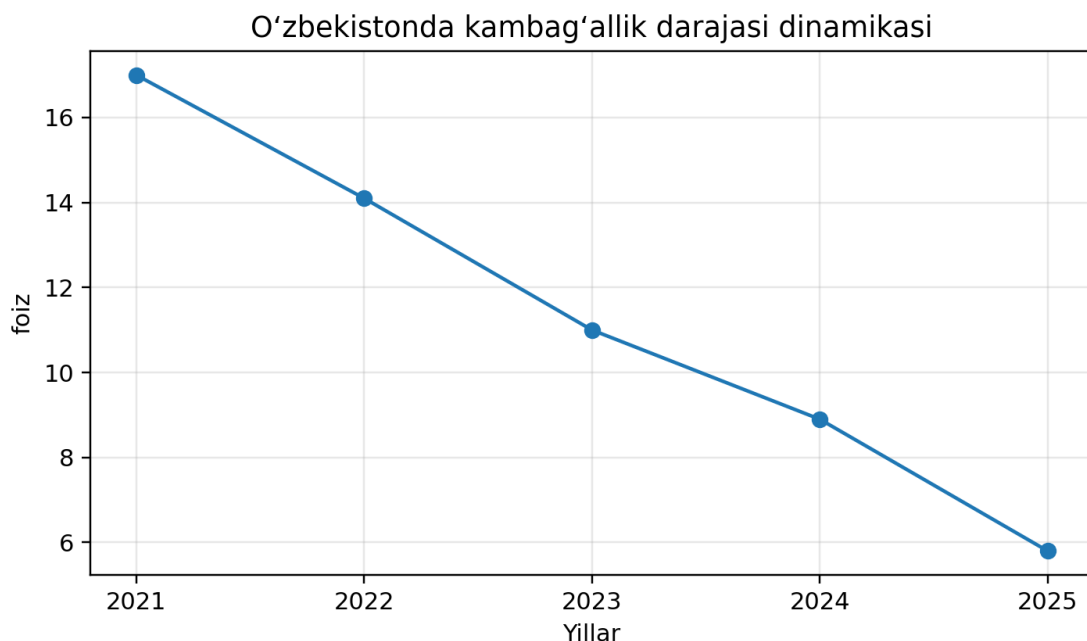
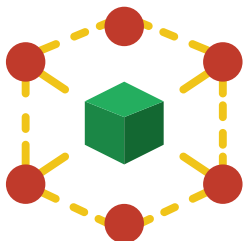
1-sxema. Kambag‘allikni mintaqaviy ko‘rsatkichlar orqali tahlil qilish mantiqi

Hududiy rivojlanish indikatorlari YAHM, daromad, bandlik, investitsiya, infratuzilma	Uy xo‘jaligi imkoniyatlari daromad, kasb, bozor, xizmatlarga kirish	Kambag‘allik xavfi past iste‘mol, zaiflik, ijtimoiy cheklanish	Siyosiy javob manzilli yordam, ish o‘rni, kasb, infratuzilma
---	--	---	---

Mintaqalar bo‘yicha **kambag‘allikni** qisqartirishda qishloq xo‘jaligi va agrosanoat zanjirlarining o‘rni katta. Agrar hududlarda **kambag‘allik** ko‘pincha yerning kamligi, suv tanqisligi, mahsulotni saqlash va sotish infratuzilmasining yetishmasligi, past qayta ishlash darajasi bilan bog‘liq. Dehqon yoki kichik fermer mahsulot yetishtirishi mumkin, lekin sovutkich ombor, saralash, qadoqlash, transport va kafolatli xaridor bo‘lmasa, daromad past qoladi. Shu sababli agrar mintaqalarda **kambag‘allikni** kamaytirish tomorqa va kredit berish bilan cheklanmasligi kerak. Mahsulotning qiymat zanjiri to‘liq tashkil etilishi, suv tejamkor texnologiyalar, kooperatsiya, veterinariya va fitosanitariya xizmatlari, eksportga mos standartlar hamda raqamli savdo platformalari bilan qo‘llab-quvvatlanishi zarur.

Sanoat va xizmatlar sektori **kambag‘allikni** kamaytirishda yuqori unumdor ish o‘rinlari yaratgani uchun muhim. Biroq har qanday sanoat loyihasi inklyuziv natija bermaydi. Agar korxona yuqori malakali kadrlarni boshqa hududdan olib kelsa, mahalliy aholining daromadiga ta‘sir cheklanishi mumkin. Agar xizmatlar sektori faqat markaziy shaharlarda rivojlansa, chekka tumanlar farovonlikdan chetda qoladi. Shuning uchun **investitsiya** loyihalari mahalliy kasb-hunar o‘qitish markazlari, kollejlari, universitetlar va **bandlik** xizmatlari bilan bog‘lanishi kerak. Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti kabi oliy ta‘lim muassasalari hududiy iqtisodiyot uchun amaliy kompetensiyalar, agromuhandislik, oziq-ovqat texnologiyasi, servis, raqamli hisob, veterinariya va o‘rmonchilik yo‘nalishlarida kadr tayyorlab, **kambag‘allikni** qisqartirish siyosatiga bilvosita emas, bevosita hissa qo‘sha oladi.

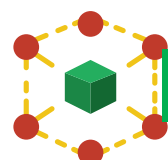

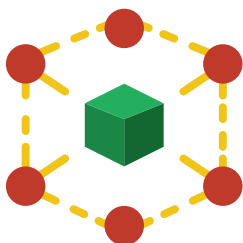
1-rasm. O'zbekistonda kambag'allik darajasi dinamikasi, 2021-2025-yillar

Kambag'allikni kamaytirishning me'yoriy asoslari ijtimoiy davlat tamoyili, minimal iste'mol xarajatlarini hisoblash, ijtimoiy himoya reyestrlari, **bandlik** dasturlari va hududiy rivojlanish strategiyalari bilan bog'liq. Normativ hujjatlar siyosiy maqsadni belgilaydi, statistik tizim muammoni o'lchaydi, mahalliy boshqaruv esa choraning amaliy natijasini ta'minlaydi. Bu uch bo'g'inning birortasi sust bo'lsa, dastur samarasi pasayadi. Masalan, maqsad to'g'ri, lekin ma'lumot sifatsiz bo'lsa, resurs noto'g'ri oilaga yoki noto'g'ri hududga yo'naltiriladi. Ma'lumot aniq, lekin mahalliy ijro zaif bo'lsa, kredit, subsidiya, kasb-hunar yoki infratuzilma choralari real daromadga aylanmaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

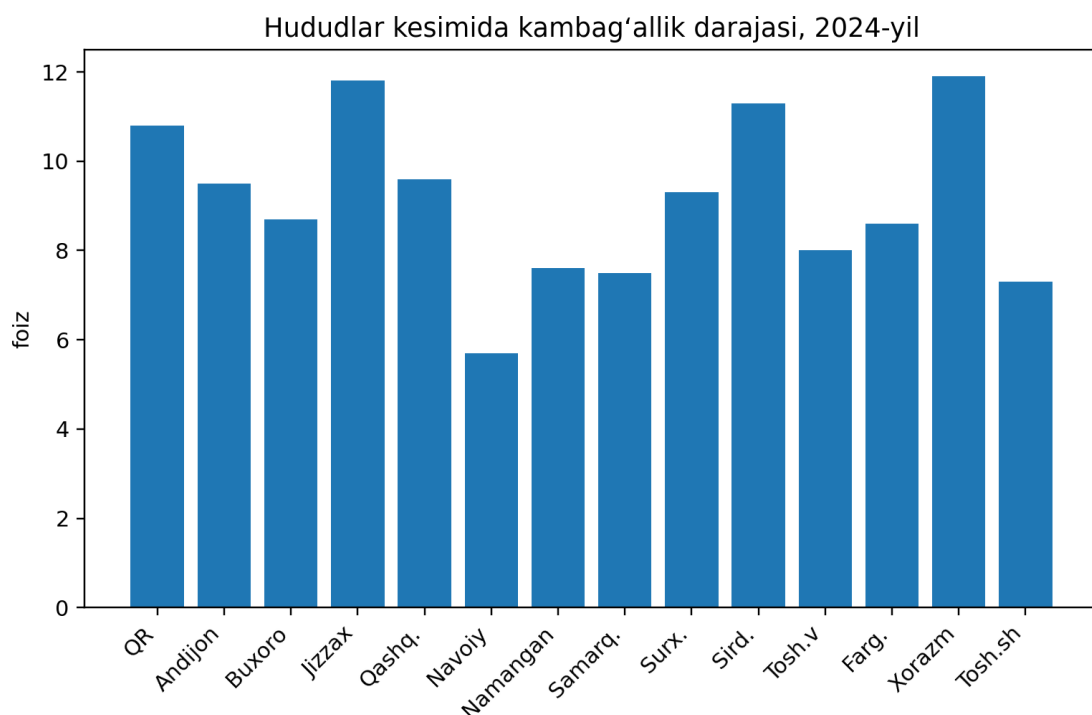
Rasmiy statistik ma'lumotlar O'zbekistonda **kambag'allik** darajasi qisqa davrda sezilarli pasayganini ko'rsatadi. 2021-yilda 17,0 foiz bo'lgan ko'rsatkich 2022-yilda 14,1 foizga, 2023-yilda 11,0 foizga, 2024-yilda 8,9 foizga, 2025-yilda 5,8 foizga tushgan. Bunday dinamika iqtisodiy o'sish, **bandlik** siyosati, ijtimoiy himoya tizimi va **mahallabay** ishlash mexanizmlarining birgalikdagi ta'siri bilan izohlanadi. Shu bilan birga hududlar kesimidagi tafovutlar hali ham siyosiy e'tibor talab qiladi. 2024-yilda eng yuqori **kambag'allik** Xorazm, Jizzax va Sirdaryo viloyatlarida kuzatilgan. 2025-yilda barcha hududlarda pasayish bor, lekin Xorazm, Qoraqalpog'iston, Qashqadaryo, Sirdaryo, Andijon, Samarqand va Surxondaryoda ko'rsatkichlar respublika o'rtacha darajasidan yuqoriroq saqlangan.

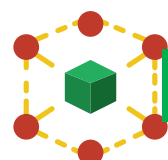

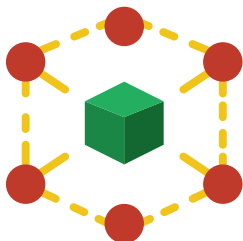
Hududiy daromadlar bilan **kambag'allik** o'rtasidagi sodda empirik tahlil mantiqiy teskari aloqani tasdiqlaydi. 2024-yilda **aholi jon boshiga umumiy daromadlar** va **kambag'allik** darajasi bo'yicha 14 ta hudud kesimida hisoblangan korrelyatsiya koeffitsiyenti minus 0,47 atrofida bo'ldi. Bu o'rtacha kuchdagi teskari bog'liqlikni anglatadi. Daromadi yuqori hududlarda **kambag'allik** odatda pastroq, daromadi past hududlarda esa **kambag'allik** yuqoriroq bo'lishi ehtimoli katta. Biroq koeffitsiyentning mutlaq qiymati juda yuqori emas. Demak, **kambag'allikni** faqat daromad ko'rsatkichi bilan tushuntirish xato bo'ladi. Hududlar ichidagi daromad taqsimoti, oila tarkibi, bolalar ulushi, uy-joy xarajatlari, oziq-ovqat narxlari, norasmiy daromadlar va davlat xizmatlaridan foydalanish darajasi ham natijaga ta'sir qiladi.

Sodda model quyidagicha ifodalanishi mumkin. Hududdagi **kambag'allik** darajasi aholi jon boshiga daromad, ishsizlik, **investitsiya**, kichik biznes faolligi, ijtimoiy infratuzilma va demografik yuklamaning funksiyasi sifatida qaraladi. Bunda daromad va **investitsiya** koeffitsiyentlari manfiy bo'lishi kutiladi, chunki ular oshganda **kambag'allik** kamayishi kerak. Ishsizlik va demografik yuklama koeffitsiyentlari musbat bo'lishi mumkin, chunki mehnat bozoridagi bosim va boqimanda a'zolar ko'pligi **kambag'allik** xavfini oshiradi. Ijtimoiy infratuzilma ko'rsatkichi ham manfiy ta'sirga ega bo'lishi ehtimoli bor, chunki ta'lim, tibbiyot va transportga kirish yaxshilanganda kambag'al oilalarning iqtisodiy imkoniyati kengayadi. Bunday modelni panel ma'lumotlar asosida viloyat va tumanlar kesimida qurish **kambag'allik** siyosatini ancha aniq qiladi.

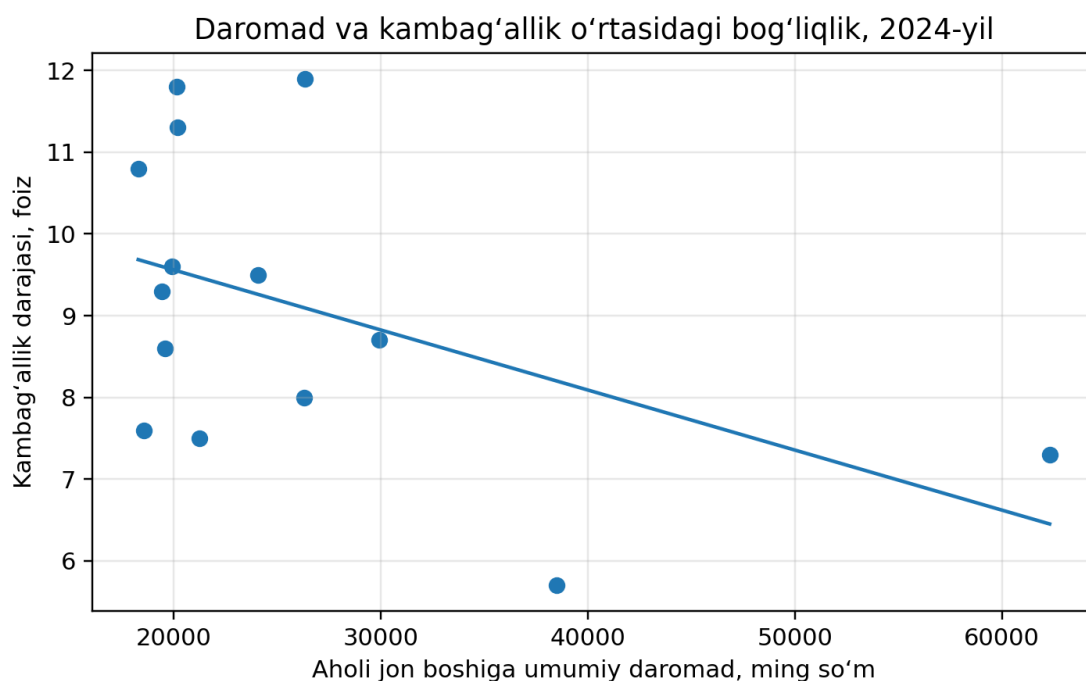

2-rasm. Hududlar kesimida kambag'allik darajasi, 2024-yil

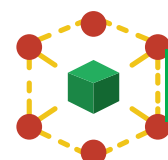
Tahlilning muhim natijasi shundan iboratki, yuqori iqtisodiy o'sishning o'zi **kambag'allikni** avtomatik yo'qotmaydi. O'sish **kambag'allikka** ta'sir qilishi uchun u mehnat talab qiluvchi, mahalliy ta'minot zanjirlariga ulangan va daromadlarni keng qatlamlarga yetkazuvchi bo'lishi kerak. Kapital sig'imi yuqori, lekin ish o'rni kam loyiha yalpi hududiy mahsulotni oshirishi mumkin, ammo kambag'al oilalar daromadiga cheklangan ta'sir ko'rsatadi. Aksincha, kichik qayta ishlash korxonalari, servis markazlari, transport-logistika xizmatlari, mahalliy turizm, oilaviy tadbirkorlik va agrosanoat kooperatsiyasi nisbatan kam kapital bilan ko'proq uy xo'jaligiga daromad olib kirishi mumkin. Shu sababli **investitsiya** samaradorligi faqat moliyaviy rentabellik bilan emas, ijtimoiy qaytim bilan ham baholanishi lozim.

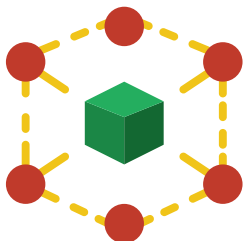

3-rasm. Daromad va kambag'allik o'rtasidagi teskari bog'liqlik, korrelyatsiya $r = -0.47$

$$P_i = \beta_0 + \beta_1 \ln D_i + \beta_2 U_i + \beta_3 I_i + \beta_4 S_i + \beta_5 H_i + \varepsilon_i$$

Bu yerda P_i hududdagi kambag'allik darajasi, D_i aholi jon boshiga daromad, U_i ishsizlik, I_i investitsiya, S_i ijtimoiy infratuzilma, H_i inson kapitali ko'rsatkichini bildiradi. Modelning maqsadi hududiy ko'rsatkichlar kambag'allikka qanday yo'nalishda va qanchalik kuchli ta'sir qilishini aniqlashdir.

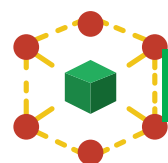

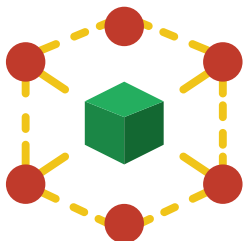
Hududiy **kambag'allik**ni kamaytirishda eng zaif nuqtalardan biri ma'lumotlarning parchalanib ketganidir. Statistika organlari viloyat darajasida sifatli ko'rsatkichlarni e'lon qiladi, lekin amaliy siyosat ko'pincha tuman, sektor va mahalla darajasida qaror qabul qilishni talab qiladi. Mahalliy hokimlik, **bandlik** organi, soliq tizimi, bank, ta'lim muassasasi, tibbiyot punkti va mahalla bir xil oilaga oid ma'lumotlarni alohida yuritisa, **kambag'allik** xavfini erta aniqlash qiyinlashadi. Integratsiyalashgan ma'lumotlar tizimi **kambag'allik**ning sababini tezroq ko'rsatadi. Kimdir ishga muhtoj, kimdir kasbga muhtoj, kimdir davolanish sababli ishlay olmaydi, kimdir bozorga chiqish uchun transportga muhtoj. Bularning barchasiga bir xil yordam paketi berish resursni isrof qiladi.

Tahlil Surxondaryo viloyati uchun ham muhim xulosalar beradi. Viloyatning demografik salohiyati, agrar imkoniyatlari, chegaradosh savdo yo'nalishlari, turizm va xizmatlar sektori **kambag'allik**ni kamaytirish uchun real baza yaratadi. 2024-yilda Surxondaryo viloyatida **kambag'allik** darajasi 9,3 foiz, **aholi jon boshiga umumiy daromad** 19,4 mln so'm atrofida bo'lgan. 2025-yilda **kambag'allik** 6,1 foizgacha pasaygan. Bu ijobiy o'zgarish, ammo viloyatda aholi daromadlari respublika o'rtacha ko'rsatkichidan pastligi iqtisodiy siyosatni yanada aniqroq yo'naltirishni talab qiladi. Agrar ishlab chiqarishni qayta ishlash, veterinariya xizmatlari, meva-sabzavot logistika zanjiri, issiqxona xo'jaligi, kasb-hunar o'qitish va kichik sanoat zonalarini mahalliy **bandlik** bilan bog'lash viloyat uchun amaliy ahamiyatga ega.

Muammolar qatorida iqtisodiy o'sish va **kambag'allik** o'rtasidagi sabab-oqibat aloqasini aniq ajratish murakkabligi turadi. Korrelyatsiya bog'liqlikni ko'rsatadi, lekin sababni to'liq isbotlamaydi. Daromad oshgani uchun **kambag'allik** kamaygan bo'lishi mumkin. Kambag'allik kamaygani uchun mehnat unumdorligi va mahalliy talab oshib, daromadlar ko'paygan bo'lishi ham mumkin. Uchinchi omil sifatida **investitsiya**, infratuzilma yoki migratsiya ikkala ko'rsatkichga bir vaqtda ta'sir qilgan bo'lishi ehtimoli bor. Shu sababli kelgusida panel regressiya, instrumental o'zgaruvchilar, farqlar farqi usuli va klaster tahlili kabi metodlarni qo'llash zarur. Bu metodlar **hududiy siyosat**ning qaysi choralari haqiqatan **kambag'allik**ni pasaytirayotganini aniqlashga yordam beradi.

Kambag'allikni qisqartirishning rivojlantirish yo'llari mintaqalarning iqtisodiy ixtisoslashuviga mos bo'lishi kerak. Sanoat salohiyati yuqori hududlarda texnologik modernizatsiya, kichik yetkazib beruvchilar tarmog'i, muhandis kadrlar va eksport standartlari ustuvor. Agrar hududlarda suv tejamkor texnologiyalar, qayta ishlash, saqlash, veterinariya, fitosanitariya, kooperatsiya va logistika muhim. Turizm salohiyati bor hududlarda transport, mehmonxona, ovqatlanish, hunarmandchilik va raqamli marketing kambag'al oilalarning daromad manbasiga aylanishi mumkin. Chekka tumanlarda esa yo'l, internet, elektr va ichimlik suvi kabi bazaviy infratuzilma bo'lmasa, boshqa barcha dasturlar cheklangan natija beradi.

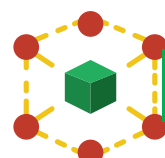
Amaliy boshqaruv uchun **hududiy kambag'allik pasporti** joriy etilishi maqsadga muvofiq. Bunday pasportda har bir tuman bo'yicha **kambag'allik** darajasi, aholi jon boshiga daromad, ishsizlik, yoshlar ulushi, ayollar bandligi, kasb-hunar qamrovi, **investitsiya** loyihalari, ijtimoiy xizmatlarga masofa, ichimlik suvi va internet qamrovi, kichik biznes zichligi, bank kreditlariga kirish va mahalliy byudjet imkoniyati birlashtiriladi. Ushbu pasport oddiy hisobot emas, qaror qabul qilish vositasi bo'lishi kerak. Resurslar eng baland ovoz eshitilayotgan joyga emas, eng yuqori **kambag'allik** xavfi va eng katta iqtisodiy qaytim birlashgan hududga yo'naltirilishi lozim.

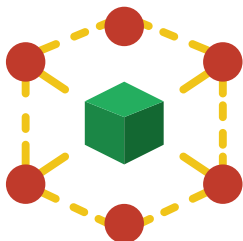
Maqolada keltirilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, **kambag'allikni** kamaytirish uchun uch turdagi natijani ajratib baholash kerak. Daromad natijasi kambag'al oilaning pul tushumlari va iste'mol imkoniyatida ko'rinadi. Imkoniyat natijasi ta'lim, sog'liq, kasb, transport va axborotga kirishda namoyon bo'ladi. Barqarorlik natijasi esa oilaning kelgusida yana **kambag'allikka** qaytmaslik ehtimoli bilan o'lchanadi. Hududiy siyosat faqat birinchi natijani ko'zlasa, ijtimoiy yordamga qaramlik kuchayishi mumkin. Faqat ikkinchi natijani ko'zlasa, qisqa muddatli ehtiyoj e'tibordan chetda qoladi. Faqat uchinchi natijani ko'zlasa, eng zaif oilalar bugungi yordamdan mahrum bo'ladi. Samarali yondashuv bu uch natijani muvozanatli birlashtiradi.

XULOSA

Mintaqalarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari va **kambag'allik** o'rtasidagi bog'liqlik O'zbekiston sharoitida ko'p omilli, hududiy jihatdan farqlanuvchi va boshqaruv sifati bilan kuchli bog'langan jarayondir. Rasmiy statistik dinamikada **kambag'allik** darajasining 2021-yildagi 17,0 foizdan 2025-yilda 5,8 foizgacha pasaygani muhim ijobiy natija hisoblanadi. Hududlar kesimida esa daromad, **bandlik**, **investitsiya**, ishlab chiqarish tarkibi va infratuzilma imkoniyatlari bir xil emas. 2024-yil ma'lumotlari asosida **aholi jon boshiga umumiy daromad** va **kambag'allik** darajasi o'rtasida o'rtacha teskari bog'liqlik kuzatilgani daromad siyosatining ahamiyatini tasdiqlaydi. Shu bilan birga bog'liqlikning mukammal emasligi **kambag'allikni** faqat pul daromadi orqali emas, **bandlik** sifati, **inson kapitali**, xizmatlardan foydalanish, mahalliy bozorlar va institutsional manzillilik orqali tahlil qilish zarurligini ko'rsatadi.

Hududiy **kambag'allikni** qisqartirish bo'yicha eng maqbul yo'l ma'lumotlarga asoslangan differensial siyosatdir. Har bir viloyat va tuman uchun iqtisodiy ixtisoslashuv, demografik bosim, infratuzilma holati va kambag'al oilalar profilidan kelib chiqadigan chora-tadbirlar ishlab chiqilishi kerak. Investitsiya loyihalari mahalliy ishchi kuchi va kichik biznes zanjirlari bilan bog'lanmasa, ular **kambag'allikni** kamaytirishda cheklangan natija beradi. Ijtimoiy yordam kasb-hunar, **bandlik**, tadbirkorlik va xizmatlarga kirish bilan ulanmasa, oilani vaqtincha qo'llab-quvvatlaydi, lekin barqaror farovonlik yaratmaydi. Shu sababli hududiy rivojlanish dasturlarida yalpi hududiy mahsulot

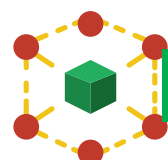

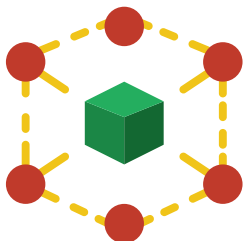
o'sishi, aholi daromadi, **bandlik** sifati, ijtimoiy infratuzilma va **kambag'allik** xavfi yagona monitoring tizimida baholanishi lozim.

Amaliy jihatdan mintaqaviy **kambag'allikni** kamaytirish uchun **hududiy kambag'allik pasporti, mahallabay** ma'lumotlar integratsiyasi, **investitsiya** loyihalarining ijtimoiy qaytimini baholash, agrar va xizmat ko'rsatish zanjirlarini mahalliy **bandlik** bilan bog'lash, kasbiy tayyorgarlikni real bozor talabi asosida tashkil etish va mahalliy byudjet xarajatlarini natijadorlik ko'rsatkichlariga bog'lash zarur. Surxondaryo kabi agrar, demografik salohiyati yuqori va chegaradosh savdo imkoniyatiga ega hududlarda qayta ishlash, logistika, veterinariya, agromuhandislik, turizm va kichik xizmatlar sektori **kambag'allikni** qisqartirishning asosiy iqtisodiy tayanchiga aylanishi mumkin. Mintaqaviy rivojlanish siyosati **kambag'allikni** ijtimoiy muammo sifatida emas, hududiy iqtisodiyotning samaradorligi, inklyuzivligi va barqarorligini o'lchaydigan indikator sifatida ko'rganda aniqroq natija beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son "O'zbekiston - 2030 strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. <https://lex.uz/doc-passport/-6600413>.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 27-avgustdagi 544-son "Aholining minimal iste'mol xarajatlari qiymatini hisoblash tartibini amaliyotga joriy etish to'g'risida"gi qarori // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi.
3. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Kambag'allik darajasi. SIAT ma'lumotlar bazasi. <https://siat.stat.uz/data/3495/>.
4. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Aholi jon boshiga umumiy daromadlar hajmi. SIAT ma'lumotlar bazasi. <https://siat.stat.uz/>.
5. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Ishsizlik darajasi. SIAT ma'lumotlar bazasi. <https://siat.stat.uz/>.
6. O'lmasov A., Vahobov A. Iqtisodiyot nazariyasi: darslik. - Toshkent: Iqtisod-moliya, 2014. - 480 b.
7. Maxmudov N. M., Hakimov H. A. Makroiqtisodiy tahlil: o'quv qo'llanma. - Toshkent: Iqtisodiyot, 2019. - 304 b.
8. Tuykulov A. K. O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish chora-tadbirlari // Science and Education. - 2025. - Vol. 6, Issue 4. - B. 354-360.

9. Urazova A. X. Kambag'allikning mintaqaviy jihatlari va kam ta'minlangan oilalarni qo'llab-quvvatlashning institutsional va iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish // Obrazovanie i nauka vchera i segodnya. - Elektron jurnal.

10. Abdurahmonov Q. X. Mehnat iqtisodiyoti: darslik. - Toshkent: Mehnat, 2009. - 512 b.

